

Calendari de lectures

Març

La campana de vidre, Sylvia Plath

Abril

Un món feliç, Aldous Huxley

Maig

Frankie Addams, Carson McCullers

Juny

El moliner udolaire, Arto Paasilinna

De casa al club, el bloc del club de lectura
<http://decasaalclub.blogspot.com>

La trobada per a parlar
de *La Campana de vidre*
serà el dimarts, 29 de març
a les vuit del vespre

Club de lectura

març 2011

Sylvia Plath
La campana de vidre

· Biblioteca Joan Triadú · Vic ·

Germanes de Shakespeare: 20 del XX.

Pilar Godayol

Eumo, 2003. P. 32-38

Sylvia Plath va néixer al Robinson Memorial Hospital de Boston el 27 d'octubre de 1932. Fou la primera filla d'Otto Plath i Aurelia Schober. Dos anys i mig més tard, el 27 d'abril de 1935, arribava Warren, l'únic germà de Sylvia. Otto Plath havia migrat als Estats Units a l'edat de quinze anys provinent de Polònia i era professor de biologia a la Universitat de Boston. Dos anys després del naixement de Sylvia, publicà *Bumblebees and their ways*. La crítica sempre ha relacionat la imatgeria d'heime-

nòpters que apareix en l'obra de la filla amb les aficions acadèmiques del pare. Aurelia Schober Plath, la mare, havia nascut a Boston al si d'una família d'origen austríac i va conèixer el seu marit en un curs de postgrau. Després del casament, Otto insistí que deixés la feina de professora i es dedicés a la família. Quan Warren encara no havia complert un any, el 1936, Otto Plath emmalaltí. Primer li diagnosticaren un càncer, després una diabetis. Morí el 5 de novembre de 1940, quan Sylvia tenia vuit anys, després que li amputessin una cama.

Amb la mort del pare, el 1942, la mare reemprengué la tasca docent i es traslladà amb les criatures a Wellesley, un barri de classe mitjana de Boston, deixant Winthrop, el poble coster en el qual havien viscut sempre. Sylvia li recriminà aquest trasllat i haver de viure amb l'avi i l'àvia, com també el seu paper d'esposa i mare tradicionals. En la seva obra Aurelia sovint apareix com la mare conservadora que no té explicacions satisfactòries, estricta i insegura, amb vacil·lacions discursives i plena d'incerteses. Poèticament la filla esdevé la seva pròpia mare: es construeix ella mateixa i el seu llenguatge, empresa gairebé impossible que sovint culmina en el silenci més absolut. Estudiant espectacular, el 1950 Sylvia Plath es graduà a la Bradford High School i guanyà una beca per a l'Smith College. El mateix any publicà el primer conte, "And summer will not come again", a la revista *Seventeen*, i el primer poema, "Bitter strawberries", a *The Christian Science Monitor*. Dos anys més tard guanyà un premi literari organitzat per la revista *Mademoiselle*, qui li edità la narració "Sunday at the Mintons". El 1953 treballà com a cap de relacions públiques per a la mateixa revista de Nova York. Però després de l'eufòria vingué una etapa de solitud, amb les depressions i els instints suïcides. El juny de 1953 la mare li hagué d'anunciar que no havia estat acceptada a les classes de creació literària de Frank O'Connor. Sylvia s'enfonsà. El 24 d'agost intentà el primer suïcidi: s'amagà al celler de casa i ingerí una ampolla de barbitúrics. Al cap de tres dies el seu germà Warren la trobà encara viva i la portà a l'hospital, on restà ingressada uns quants mesos per rebre

tractament psiquiàtric i, ocasionalment, electroxocs. El report sobre aquest col·lapse i la recuperació a l'hospital són la base de la novel·la *La campana de vidre* (1963).

El 1954 assistí a l'escola d'estiu de Harvard i es reincorporà a l'Smith College, on continuà guanyant nombrosos concursos literaris. Acabà la carrera amb una tesi sobre Dostoevsky, "The magic mirror: a study of the double in two of Dostoevsky's novels", que obtingué la màxima qualificació. També aconseguí una beca Fullbright d'ampliació d'estudis per al Newham College de Cambridge a Anglaterra. En aquest període les cartes a la mare, compilades a *Letters home* (1975), demostren que continuament enviava manuscrits a editors. Sylvia era feliç amb l'escriptura, volia explicar-ho tot. Començà a treballar en el que seria *The Colossus*.

A Cambridge, el febrer de 1956, conegué Ted Hughes, un jove però ja reconegut poeta anglès, amb qui es casà quatre mesos més tard, el 16 de juny (Bloomsday). Les cartes a Aurelia Plath entre el 3 de març de 1956 i el 17 de juny de 1957 deixen entreveure la felicitat d'haver trobat una relació reconfortant, la fascinació de poder omplir el buit existencial que havia deixat el pare. L'adolescent indòmita s'entregà a Hughes i a la seva obra. En aquelles dolces setmanes després del casament que viatjaren a França i a Espanya, Plath gaudí del paper de muller d'un geni internacional. A banda de l' enamorament, els unia un afany de superació extraordinari, la passió per escriure i publicar, per trobar el seu "nom".

Margaret Uroff, a *Sylvia Plath and Ted Hughes* (1979), compara l'obra de Plath i Hughes en termes d'influències literàries i assegura que mantenien una relació essencialment simbiòtica. Malgrat cultivar estils diferents i provenir de tradicions i contextos diversos, la seva obra poètica explora qüestions similars des de punts de vista divergents i alhora complementaris. Plath ajudà Hughes a introduir-se en el mercat nord-americà. Hughes, enmig de molta polèmica, edità l'obra de Plath després de la seva mort.

Plath i Hughes visqueren a Cambridge fins a la primavera de 1957, quan es traslladaren als Estats Units. Primer passaren

l'estiu a Cape Cod i després es mudaren a Boston, on Plath havia aconseguit una feina de professora d'anglès a l'Smith College. La demanda de les tasques acadèmiques, però, era difícil de compaginar amb l'espai físic i psíquic que necessitava per escriure i, finalment, el 1958 deixà l'ensenyament. Entre 1958 i 1959 compaginà una feina a les oficines de l'Hospital de Boston amb l'assistència al curs de poesia de Robert Lowell. Davant l'embaràs de Sylvia, el desembre de 1959, retornaren a Anglaterra.

En els ambients poètics del Boston dels anys cinquanta prevalia la literatura de tesi, la literatura que s'inscriu en el realisme històric i s'allunya de l'experiència vital. Cap al final de la dècada l'escola confessional, fundada per Robert Lowell i Anne Sexton, començà a jugar amb les prohibicions temàtiques i a emprar un llenguatge més directe i col·loquial. És a dir, pretenia fer visible un món aparentment privat i unes veus hipotèticament autobiogràfiques. Sexton s'inscriu en aquest moviment i, d'alguna manera, Plath també: l'experiència personal mai no s'aparta del poema. Per això, malgrat la seriositat de les seves inquietuds, la crítica injustament les ha etiquetades de frívoles, irritades i histèriques, i sovint les ha col·locades en una posició confusa en el cànon literari. A Boston, Plath i Sexton coincidiren uns mesos en el curs de poesia de Robert Lowell i compartiren cafès i converses: dues mestresses de casa amb ànsies turbulents d'escriure, dues dones que feren trontollar el concepte de poesia per la seva tendresa, atreviment i sarcasme desmesurats.

Després d'una curta estada a Yorkshire, el matrimoni es mudà a Londres, el febrer de 1960. Poc més tard Plath signava el primer contracte amb Heinemann per editar *The Colossus*, un recull de quaranta-quatre composicions bastant influït per Hughes i l'única obra poètica publicada en vida de l'autora. L'1 d'abril del mateix any donava a llum Frieda. Després del naixement de la filla, retornà gradualment a l'escriptura. A *Letters home* es pot resseguir l'evolució i l'activitat de la poeta, els períodes de silenci i els d'afany creatiu o la continuada infelicitat que li produïa el temps anglès, un problema que s'aniria agreujant. El

febrer de 1961 ingressà en un hospital londinenc per un avortament involuntari i el mateix mes de març fou intervinguda d'apendicitis. A principi de 1961 ja havia començat *La campana de vidre*, que volia ser un memoràndum del seu intent de suïcidi adolescent. Les dues recents estades a l'hospital l'ajudaren a recrear noves imatges i a introduir-hi nous elements temàtics, com les criatures mortes que apareixen i desapareixen al llarg de la novel·la i que recorden el seu avortament.

L'estiu de 1961 Sylvia Plath tornava a estar embarassada i l'11 de gener de 1962 donava a llum el seu fill Nicholas. Cansat de la vida londinenca, Hughes insistí a deixar Londres i traslladar-se al camp, a Devon. A *Letters home* Plath descriu amb entusiasme la vida camperola que porta, les ganes d'integrar-se a la comunitat local i el goig que li proporciona la maternitat. Vuit mesos després de néixer Nicholas, mentre escrivia *La campana de vidre* i acabava de publicar *The Colossus*, Hughes l'abandonà enmig d'un infern de discussions. En aquell moment començà a explorar a fons les relacions maternals, amistoses i de treball de les dones soles i independents per força. El riure sardònic de l'amor adult, que diria Helena Valentí. La desesperació bàrbara de les dones lliures, que diria Doris Lessing. El desembre del mateix any ella i les criatures s'instal·laren a Londres, al 123 de Fitzroy Road, l'antiga casa del poeta Yeats, a la zona de Primrose Hill, per estar més a prop dels ambients literaris.

Els últims nou mesos de vida foren els més productius. Començà a fumar i beure grans quantitats de cafè al vespre per escriure, aprofitant el son dels infants i el silenci de la ciutat. A banda de *The Colossus*, escrigué la resta de poemes, que mètricament són més lliures i intrèpids, a altes hores de la nit, fins i tot de matinada. Plath trobà la seva veu en uns versos escarits, d'estrofes curtes. S'endinsà en el poder visual, en les imatges sòbries, sempre deixant entre línies sentiments i vivències. Sylvia Plath: la filla fragmentada, la mare comprensiva, la dona abandonada, l'amiga cèlebre, la poeta pertorbadora, la que sempre buscà el seu "nom", l'apassionada per la pròpia vida i el propi art, la inclassificable. Tal com diu Marta Pessarrodona en el pròleg de la traducció d'*Arbres*

d'hivern, Plath poc s'arreglera amb Marianne Moore o Elizabeth Bishop, les seves predecessores immediates; tampoc no té gaires deutes amb Emily Dickinson. El que sí la relaciona amb escriptores del passat és aquell gust pel terror, les atmosferes ombrívoles i la por, allò que Ellen Moers ha anomenat el *female gothic*, que tant va cultivar Mary Shelley, Christina Rossetti o Emily Brontë. Sovint les seves imatges combinen un cert terrorisme amb elements molt quotidians. Per dir-ho com A. Álvarez, els seus poemes harmonitzen la desesperació, la venjança i la destrucció amb la tendresa, la intel·ligència i el realisme. Com la seva pròpia vida.

Després d'una nevada espectacular a Londres, que no s'havia vist des de feia més de cent anys, la pressió psicològica de la separació, la distància física de la mare, la càrrega de mantenir una família sola, i la consegüent pèrdua de pes, alteracions alimentàries i insomni, l'onze de febrer de 1963 se suïcidà.

El fet que encara no estigués legalment separada provocà que la propietat intel·lectual recaigués sobre Ted Hughes i que l'obra plathiana es publicués sota la seva completa supervisió. Això ha sucitat molt debat entre la crítica. Hi ha qui, com la poeta Anne Stevenson a *Bitter fame. A life of Sylvia Plath* (1989), defensa la seva actuació i es mostra propícia a la postura intervencionista de Hughes, fins i tot d'acord amb la seva censura. Entén que Hughes eliminés material, com ell mateix accepta en el pròleg del diari, per no ferir les criatures i perquè en aquell moment considerà que l'oblit era essencial per a la supervivència de tots. D'altra banda, Jacqueline Rose, a *The hauntings of Sylvia Plath* (1992), condemna el fet que s'hagin destruït documents valuosos que haurien ajudat a conèixer més bé aquesta dona i poeta excepcional, i desaprova la manipulació i les traves que han imposat la família en algunes investigacions.

Després de morta, a excepció de *The Colossus* (1960) i *La campana de vidre* (1963), la seva única novel·la, publicada un mes abans del suïcidi sota el pseudònim de Victoria Lucas i reeditada el 1967 amb el seu nom, veié la llum tota la seva obra: *Ariel* (1965), el recull poètic que preparava abans de morir; *Uncollected poems. Crossing the water* (1971), volum

que aplega els poemes escrits entre *The Colossus* i *Ariel*; *Arbres d'hivern* (1971), una antologia que inclou les seves últimes creacions poètiques i el poema llarg "Tres dones", que obre aquest escrit; les cartes a la mare, *Letters home. Correspondance 1950-1963* (1975); *Johnny Panic and the Bible of dreams and other prose writings* (1977), que concentra els contes que aparegueren en nombroses revistes i diaris, tant als Estats Units com a la Gran Bretanya; i una part del seu diari, *The journals of Sylvia Plath* (1982). El 1981 Ted Hughes compilà uns dos-cents cinquanta poemes, que corresponen majoritàriament al període entre 1956 i 1961, sota el nom *Sylvia Plath. Collected poems*. El mateix any aquest llibre guanyà el premi Pulitzer de poesia. Finalment sabien, sabíem, quin era el seu "nom".

El arte de morir, según Sylvia Plath

Se publican los diarios completos de la poeta con las claves íntimas de su camino al suicidio

FIETTA JARQUE - Madrid - 19/03/2000

Dos meses después de cumplir los 30 años, el 11 de febrero de 1963, la autora de *La campana de cristal* dejó a sus dos pequeños hijos -de tres y un año- dormidos, abrió el gas, metió la cabeza en el horno y se suicidó. Un punto final que no sólo no cerró su historia, sino que abrió una brecha que nadie ha sido capaz de llenar. El culto a esta poeta norteamericana, apasionada y frágil, contradictoria, conmovedoramente brillante, no ha decrecido en 30 años y el enigma de su fin ha provocado cerca de una docena de biografías, trucas como su vida, descorazonadas como su obra. Ahora puede ser ella misma la que revele el largo proceso interior que la llevó al suicidio. La publicación completa de sus diarios promete señalar los puntos de este intenso y a veces lúcido itinerario. "Morir es un arte", escribe, "y yo lo hago excepcionalmente bien".

Su ex marido, Ted Hughes, confesó haber destruido uno de los dos cuadernos que abarcan los últimos meses de la vida de Sylvia Plath. "No quería que sus hijos tuvieran que leerlo (por aquel entonces yo consideraba el olvido como parte de la supervivencia). El otro desapareció", admite en el prólogo a la edición parcial de los diarios, publicada en España por Alianza en 1996.

La versión completa

Pero el resto de cuadernos y hojas sueltas quedó depositado en el Smith College. La profesora Karen V. Kukil, encargada de la sección de libros raros de dicha institución, es la editora del volumen que ahora trae a la luz la totalidad de estos documentos. *The journals of Sylvia Plath* (1950-1962), que publica en el Reino Unido la editorial Faber & Faber el próximo 3 de abril, abarca en su parte central las memorias de la autora desde los 18 años hasta un año antes de su muerte. El libro incluye la transcripción exacta de los 23 diarios y fragmentos sueltos del archivo del Smith College. También están los textos completos de los dos diarios que Ted Hughes desveló poco antes de morir, en 1998.

En las páginas tempranas salta a la vista la inmediatez y el vigor con que intenta dejar un testimonio de sus pensamientos y emociones. A través de ellas se puede seguir la huella de sus primeros pasos como escritora. Pero también quedan patentes el terror y el placer de la ceremonia que ella más adelante llamaría "el gran strip-tease" de matarse lentamente.

Los textos toman la forma de un diálogo entre el lado oscuro y el luminoso de su existencia, según reseña Michael Sheldon en *The Daily Telegraph*. Se suceden las preguntas sobre el sentido de la existencia, que entran a veces en una desquiciada espiral que la lleva a la crisis. "**Tienes miedo de quedarte sola con tu propia mente**", escribe. Y percibe el crecimiento de esa sombra en su interior: "**No puedo ignorarla, sé que está aquí, la huelo y la siento**".

La parte central de esta publicación es la etapa adulta, de 1950 a 1962, sus años de universidad en el Smith College (interrumpidos por la crisis que sufre en 1953), su continuación en el Newham College y Cambridge, su matrimonio con Ted Hughes y los dos años en los que trabajó y vivió en Nueva Inglaterra (EEUU).

No deja de llamar la atención que su tesis de graduación se centrara en el uso del doble en la obra de Dostoievski. Ella misma se sentía cada vez más pendiente de una duplicidad, en la que su segundo yo era un hombre. Y a veces adopta la fría mirada del macho: **"Soy en parte hombre, y me fijo en los pechos y las caderas de una mujer con el cálculo de un hombre escogiendo a una amante"**.

Cuando volvía sus ojos a la mujer, la mirada no era benévola. **"Entro en el juego de la dulce virgen americana, vestida para seducir"**, escribe burlándose de su afán por ajustarse a la imagen de cierto ideal femenino. Porque el juego de la seducción, la caza del hombre, la fascinaba y la asqueaba a la vez. Se ve a sí misma a veces como "una vampiresa", que no repara en **"castrar a esos arrogantes que se vuelven críos en el momento de la pasión"**. Los hombres son un tema persistente en estos diarios juveniles en los que las mujeres apenas aparecen, y si lo hacen es en forma de rivales.

La tentación del suicidio la vence por primera vez a los 20 años. Durante unas vacaciones se esconde en el hueco, bajo el porche de su casa, y toma una gran cantidad de píldoras. Desaparece durante dos días y cuando la encuentran, al oír sus gemidos por entre las grietas, es rescatada y luego internada en un hospital psiquiátrico.

Al terminar el tratamiento confiesa en sus diarios que su verdadero problema eran los celos. **"Tengo celos de los hombres. Una envidia profunda y peligrosa que puede corroer, imagino, cualquier tipo de relación. Una envidia nacida del deseo de ser activa y hacer cosas, no ser pasiva y sólo escucharlas"**. Las dos preguntas que subyacen en estos diarios, y que ella es perfectamente capaz de formular, con excesiva dureza, son las siguientes: "¿Puede una mujer autosuficiente, excéntrica, celosa y con poca imaginación escribir algo que valga realmente la pena?, y ¿puede formar una pareja?".

Cuando llegó a Cambridge con una beca en 1955 manifestaba estar buscando **"un gran amor, peligroso y explosivo"**. Y lo encontró al poco tiempo en Ted Hughes, un poeta guapo e inteligente, lo suficiente como para entender sus ambiciones y compartir sus sueños. La pasión que surge entre ellos parece compensar su desasosiego. Plath relata que en su primer encuentro él "estrelló" su boca contra la suya. Y la

"vampiresa" anota: **"Cuando él besó mi cuello, yo le mordí la mejilla con fuerza"**.

Una pasión y un amor completos que la transforman y con los que parece encontrar finalmente la felicidad. Se casan en junio de 1956. "Atrás quedan esos días en busca de la satisfacción egocéntrica de conquistar hombres que se iban derrumbando uno a uno", escribe.

Celos

Cuando Plath acaba sus estudios en Cambridge, la pareja se traslada a Estados Unidos, donde ella imparte clases en su viejo College. Pero al poco tiempo se le hace insoportable y empieza otra etapa de inestabilidad.

Llama a su marido **"mi salvador"**, **"mi perfecta mitad masculina"**. Pero al mismo tiempo se desata una soterrada competencia entre ambos. Él es un autor celebrado; ella, bloqueada temporalmente en su propia escritura, se dedica a mecanografiar los poemas de Hughes.

Plath empieza a acosarlo con tales muestras de atención que Hughes se siente acorralado. Y surgen los celos. Justificados. Plath no puede soportar que él se fije en otras mujeres. Él es incapaz de vivir bajo ese régimen de posesión. La deja.

La deja al borde de un barranco que ella conoce bien, un territorio que vuelve a cobrar vigor en los poemas que escribe en sus últimos meses de vida. Es la atracción de un vacío que ella trató de llenar con sus palabras. Porque la búsqueda de una "voz profunda y propia" en literatura es lo que justifica su existencia. Es muy dura consigo misma, muy autocrítica. No quiere caer en blanduras y cursilerías.

Sus dos últimos años fueron muy creativos. Publicó sus dos primeros libros, estaba trabajando en su segunda novela (la primera fue *La campana de cristal*) y, sobre todo, culminó los resplandecientes poemas de *Ariel* (Hiperión), escritos poco después de la separación de Hughes.

El 16 de octubre de 1962 escribió a su madre: **"Soy una escritora de genio; se me ha concedido el don. Estoy escribiendo los mejores poemas de mi vida, los que me harán famosa"**.